

## Justitieutskottets yttrande 2021/22:JuU6y

### Stärkt rätt till skadestånd för brottsoffer

---

#### Till civilutskottet

Civilutskottet beslutade den 31 mars 2022 att ge justitieutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2021/22:198 Stärkt rätt till skadestånd för brottsoffer och eventuella följdmotioner i de delar dessa berör justitieutskottets beredningsområde.

Justitieutskottet behandlar i sitt yttrande frågor om effektivare hantering av ersättning till brottsoffer och om utvidgad rätt till kränkningersättning till poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap. Dessa frågor tas bl.a. upp i motionerna 2021/22:4533 (L) yrkande 1, 2021/22:4595 (C) yrkandena 1 och 2, 2021/22:4627 (KD) yrkande 1, 2021/22:4628 (SD) yrkandena 1 och 2 samt 2021/22:4634 (M).

Vidare överlämnas flera motioner från den allmänna motionstiden 2021/22 till civilutskottet– under förutsättning att civilutskottet ger sitt medgivande. Justitieutskottet anser att dessa motioner med fördel behandlas tillsammans med propositionen. De motioner som överlämnas till civilutskottet är motionerna 2021/22:197 (C), 2021/22:429 (M), 2021/22:455 (V) yrkande 11, 2021/22:2528 (SD) yrkande 40, 2021/22:2561 (SD) yrkande 12, 2021/22:3579 (C) yrkande 38, 2021/22:3778 (M) yrkande 2, 2021/22:3781 (M) yrkande 14, 2021/22:3974 (L) yrkande 83, 2021/22:4031 (M) yrkande 51 och 2021/22:4187 (KD) yrkande 16.

Justitieutskottet anser att civilutskottet, med tillstyrkande av motionsyrkanden, bör föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande som innebär att regeringen ska utreda en effektivare hantering av ersättning till brottsoffer.

I övrigt välkomnar justitieutskottet regeringens förslag och utifrån de utgångspunkter som utskottet har att beakta anser utskottet att civilutskottet bör tillstyrka regeringens lagförslag och avstyrka de övriga motionsyrkandena.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, M, SD, KD).

# Utskottets överväganden

## Bakgrund

### *Utbetalning av skadestånd*

Den som har skadats till följd av ett brott kan kräva skadestånd av gärningsmannen. Regler om skadestånd och vilka skador som är ersättningsgilla finns i skadeståndslagen (1972:207). Processuella regler om hur skadeståndsanspråk ska framställas och om att talan kan föras i samband med ett brottmål finns i rättegångsbalken.

När en lagakraftvunnen dom som innebär att den tilltalade ska betala skadestånd kommer in till Kronofogdemyndigheten skickar myndigheten ut en skriftlig fråga till den brottsutsatte med en förfrågan om denne vill ha hjälp med att driva in skadeståndet. Om den brottsutsatte tackar ja till detta skickar Kronofogdemyndigheten en uppmaning till den som ska betala skadestånd att betala in skadeståndsbeloppet till myndigheten. Den skadeståndsskyldige har då två veckor på sig att betala. Om han eller hon inte gör det, gör Kronofogdemyndigheten en tillgångsutredning för att ta reda på om den skadeståndsskyldige har möjlighet att betala. Om Kronofogdemyndighetens utredning visar att gärningsmannen inte kan betala hela det utdömda skadeståndet, ska den brottsutsatte ta reda på om han eller hon har någon försäkring som kan täcka skadeståndet eller delar av det. Om ingen försäkringsersättning betalas ut kan den brottsutsatte vända sig till Brottsoffermyndigheten och ansöka om brottsskadeersättning. Förutläggningarna för utbetalning av en sådan ersättning anges i brottsskadelagen.

En ny brottsskadelag trädde i kraft den 1 juli 2014 (prop. 2013/14:94, bet. 2013/14:JuU38, rskr. 2013/14:255). Genom den nya lagstiftningen skapades ett större utrymme för Brottsoffermyndigheten att återkräva utbetald ersättning från gärningsmän. I propositionen konstaterade regeringen att det med fog kunde hävdas att det vore allra enklast för det enskilda brottsoffret om han eller hon kunde få ersättningen av staten direkt efter brottet. Ett annat alternativ vore att brottsskadeersättningen betalades direkt efter det att domen hade vunnit laga kraft. Regeringen anförde att båda alternativen hade flera nackdelar. Bland annat nämndes att om brottsoffret skulle få ersättning av staten direkt efter brottet, skulle brottsoffrets vilja att medverka i brottsutredningen med stor sannolikhet minska. Detta skulle i sådana fall få allvarliga konsekvenser för den brottsbekämpande verksamheten och för förtroendet för rättsväsendets möjligheter att klara upp brott och skapa ett tryggare samhälle. Om brottsskadeersättningen däremot skulle betalas ut direkt efter det att domen om skadestånd hade vunnit laga kraft, skulle en av komplikationerna vara att man skulle sakna incitament för enskilda att teckna överfallsskydd – ersättningen skulle ju ändå betalas ut. Detta skulle på sikt kunna leda till att skyddet helt togs bort ur de svenska hemförsäkringarna,

vilket framför allt skulle drabba de brottsoffer som inte får sin sak prövad av domstol. En sådan förändring skulle även innebära en betydande kostnadsökning för staten. Regeringen ansåg med anledning av de skäl som redovisades i propositionen att brottsskadeersättning även i fortsättningen skulle vara underordnad andra ersättningsformer som stod den skadelidande till buds, t.ex. skadestånd och ersättning från en försäkring.

Om brottsskadeersättning betalas ut, inträder staten i den skadelidandes rätt till skadestånd.

### *Om kränkningersättning*

Enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen (1972:207) ska den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära ersätta den skada som kränkningen innebär.

Kränkningersättningen tar sikte på den kränkning som uppkommer just i samband med angreppet och syftar till att kompensera för de känslor som den kränkande handlingen har framkallat hos den skadelidande, såsom rädsla, förnedring, skam eller liknande och som inte tar sig sådana medicinska uttryck att det är fråga om en personskada.

Skadeståndslagen anger inte med vilka belopp kränkningersättning ska betalas, men innehåller vissa riktlinjer för hur ersättningen ska bestämmas.

Eftersom utgångspunkten för bestämmandet av kränkningersättning är en skönmässig bedömning baserad på förhärskande etiska och sociala värderingar ser man i första hand till vilken kränkning som typiskt sett kan anses ha uppkommit genom angreppet.

### *Om kränkningersättning till poliser och vissa andra yrkesgrupper*

För att det ska finnas en rätt till kränkningersättning enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen (1972:207) krävs att den angripne har blivit allvarligt kränkt. Huruvida kravet på allvarlig kränkning är uppfyllt kan därför påverkas av bl.a. vem som utsätts för det brottsliga angreppet och i vilket sammanhang det sker. När det gäller personer som tillhör vissa yrkesgrupper, t.ex. poliser och ordningsvakter, följer det av förarbeten och praxis att det ibland krävs mer för att ett angrepp ska anses utgöra en allvarlig kränkning när de utsätts för brott i tjänsten. Gemensamt för dessa personer är att det ingår i deras arbetsuppgifter att ingripa mot personer som kan vara besvärliga och våldsamma och att de har befogenheter att använda tvång eller våld i sin yrkesutövning. I förarbetena uttalas att personer i dessa yrkesgrupper har anledning att räkna med att mötas med vissa mindre grova angrepp i arbetet och i praktiken också har en beredskap för detta. Det ligger i sakens natur att det då krävs något mer än annars för att en allvarlig kränkning ska kunna konstateras. Samtidigt betonas det att detta synsätt inte bör dras så långt att den personliga kränkningen hamnar i bakgrunden. Även om det ingår i en persons normala arbetsuppgifter att hantera våldsamma eller stökiga personer bör ersättning ofta kunna komma

i fråga om personen utsätts för en brottslig kränkning som är skymflig och direkt angriper den privata sfären.

## **Propositionen**

### *Höjda nivåer på kränkningersättning*

I propositionen anförts att nivåerna för kränkningersättning kan och ska utvecklas i takt med att värderingarna i samhället förändras. En sådan utveckling är nödvändig utifrån ersättningens reparativa funktion, dvs. att kompensera brottsoffret för den skada som kränkningen har inneburit. För att kränkningersättningens värde inte ska urholkas är det också viktigt att ersättningsnivåerna anpassas i takt med att värdet på pengar förändras. Annars kan följden bli att den skadelidande inte ersätts fullt ut.

De senaste 20 åren har kränkningersättningsnivåerna endast höjts för ett fåtal brott vid enstaka tillfällen, och dessa höjningar har mer eller mindre neutraliserats av inflationen. För de brott som inte har fått höjd kränkningersättning har ersättningsnivåerna i realiteten minskat. Under samma period har skyddet för den kroppsliga och sexuella integriteten stärkts och värderats upp vilket har lett till att det antagits en skärpt syn mot vissa typer av brottslighet, t.ex. allvarliga vålds-, frihets- och sexualbrott, men även mindre allvarliga fall av angrepp mot den kroppsliga integriteten. Det stärkta skyddet för den kroppsliga integriteten och den skärpta synen på brott som riktas mot denna har, enligt den utredning som ligger till grund för propositionen, inte på ett rimligt sätt kommit att återspeglas i ersättningsnivåerna för dessa brott. Även om viss försiktighet bör iakttagas vid jämförelse av olika ideella skadestånd, inte minst eftersom skadestånden kan ha olika funktioner, framstår ersättningsnivåerna vidare som låga i förhållande till andra ideella skadestånd.

Mot bl.a. denna bakgrund anser regeringen att nivåerna på kränkningersättning behöver höjas påtagligt för att stå i samklang med rådande samhällsvärderingar och utgöra en adekvat kompensation och upprättelse för den kränkning som ett brottsoffer har utsatts för.

För att åstadkomma en påtaglig höjning av kränkningersättningsnivåerna ska upprättelsemomentet stärkas vid bestämmandet av kränkningersättningens storlek. Regeringen föreslår därför att 5 kap. 6 § skadeståndslagen, som anger att skadestånd med anledning av kränkning ska bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art och varaktighet, kompletteras med en bestämmelse om att skadeståndet vid skälighetsbedömningen ska bestämmas på ett sätt som även innebär att den kränkte får upprättelse för angreppet.

Vidare föreslås att ytterligare fyra omständigheter särskilt ska beaktas vid bedömningen av vad som är skälig utgör skälig kränkningersättning.

Det gäller om handlingen

- riktat sig mot någon som den skadeståndsskyldige har eller tidigare

- har haft ett nära förhållande till,
- tagits upp med ett tekniskt hjälpmedel under förhållanden som inneburit risk för att upptagningen sprids,
  - utförts av flera personer tillsammans mot den skadelidande, eller
  - innefattat hot som påtagligt har förstärkts genom anspelning på ett våldskapital.

De lagändringar som nu föreslås syftar till att åstadkomma påtagliga höjningar av nivåerna på kränkningersättning. I utredningen redovisas hur förslagen bör påverka de framtida nivåerna. Dessa nivåer innebär mer eller mindre en fördubbling jämfört med nuvarande nivåer, vilket enligt regeringen framstår som rimligt.

### *Kränkningersättning för poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap*

Regeringen konstaterar att förutsättningarna för framför allt poliser att få kränkningersättning med anledning av brott som de utsätts för i tjänsten under en längre tid har uppmärksammats i olika sammanhang. Det har gjorts gällande att poliser i alltför stor utsträckning nekas ersättning och att det i praxis ställs väsentligt högre krav än i andra fall för att kränkningersättning ska dömas ut.

Enligt utredningen framstår den nuvarande gränsdragningen för när kränkningersättning beviljas i dessa fall ibland som väl hård och ologisk. Det kan t.ex. uppfattas som ologiskt att det bedöms utgöra en allvarlig kränkning om en polis blir spottad i ansiktet, medan en polis som blir riven i ansiktet inte alltid anses ha blivit allvarligt kränkt. Utredningen tar upp flera exempel på avgöranden när poliser och personer inom andra yrkesgrupper som utsatts för fysiskt våld inte har ansetts bli allvarligt kränkta, och där det bl.a. varit fråga om angrepp i form av knytnävsslag mot ansiktet, bett mot skulderbladet så att blodvite uppstått, skallning mot ansiktet/huvudet och spark mot huvud och skrev.

Sammantaget finns det enligt regeringen goda skäl att utvidga rätten till kränkningersättning för poliser och personer inom andra yrkesgrupper med särskild beredskap så att fler fall bedöms innebära en allvarlig kränkning och alltså ge rätt till ersättning.

Regeringen föreslår därför att rätten till kränkningersättning för poliser och personer inom andra yrkesgrupper med särskild beredskap ska utvidgas. En särskild bestämmelse införs i skadeståndslagen som anger att om den som utsätts för brott i tjänsten får anses ha en särskild beredskap för angreppet, ska det vid bedömningen av om kränkningen är allvarlig särskilt beaktas om angreppet riktar sig mot den angripnes privata sfär eller är fysiskt.

Regeringen konstaterar därvid att det är en sak att bli angripen i egenskap av yrkesperson, och en annan att bli utsatt för ett angrepp av mer personlig karaktär. Sådana angrepp går många gånger ”igenom uniformen”. När det gäller fysiska angrepp visar utredningens praxisgenomgång att domstolarna

ställer förhållandevis höga krav på ett fysiskt angrepp för att det ska anses innebära en allvarlig kränkning. Regeringen delar utredningens bedömning att det finns anledning att se mer allvarligt på situationer då poliser och personer inom andra yrkesgrupper med särskild beredskap utsätts för brottsliga angrepp i tjänsten som innefattar någon form av fysiskt angrepp av inte alltför lindrigt slag. Skyddet för den kroppsliga integriteten bör därför stärkas genom att det i lag anges att det vid allvarlighetsbedömningen särskilt ska beaktas om ett angrepp är fysiskt. Enligt regeringen bedöms förslaget leda till att kränkning-ersättning tillerkänns i fler fall än i dag.

### *Regeringens redovisning av tillkännagivanden*

Frågor om brottsoffers rätt till kränkningersättning har varit föremål för behandling i riksdagen. I december 2018 tillkännagav riksdagen för regeringen att regeringen bör återkomma med ett lagförslag om fördubblad kränkningersättning till brottsoffer (bet. 2018/19:JuU1 punkt 2, rskr. 2018/19:73). Vidare har riksdagen i april och november 2019 riktat två tillkännagivanden till regeringen om en utvidgad rätt till kränkningersättning för poliser (bet. 2018/19:JuU10 punkt 52, rskr. 2018/19:191, och bet. 2019/20:JuU8 punkt 12, rskr. 2019/20:43).

Genom förslagen om höjda nivåer på kränkningersättning och utvidgad rätt till kränkningersättning för poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap anser regeringen att de aktuella tillkännagivandena är tillgodosedda. Tillkännagivandena är därmed slutbehandlade.

Riksdagen har även tillkännagett för regeringen att den bör utreda en ordning där ett ersättningsbelopp som fastställts av domstolen betalas ut direkt av Brottsoffermyndigheten, utan att brottsoffret måste agera gentemot en gärningsperson (bet. 2020/21:JuU27 punkt 40, rskr. 2020/21:345). Regeringen anför dock i propositionen (s. 42) att den frågan inte kan övervägas inom ramen för detta lagstiftningsärende. Regeringen avser att återkomma i frågan vid lämpligt tillfälle.

Tillkännagivandena redovisas närmare nedan i avsnittet Tidigare riksdagsbehandling.

## **Motionerna**

### *Utvidgad rätt till kränkningersättning till poliser m.fl.*

I kommittémotion 2021/22:4634 av Viktor Wärnick m.fl. (M) vill motionärerna att särbehandlingen av poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap i fråga om ersättning för kränkning ska göras till ett uttryckligt undantag i skadeståndslagen för att fler fall ska leda till att kränkningersättning betalas ut.

I kommittémotion 2021/22:4628 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att rätten till kränkningersättning ska vara likvärdig för alla, oavsett yrkesgrupp.

I motion 2021/22:4595 av Ola Johansson och Johan Hedin (båda C) yrkande 2 begärs att även hatbrottsmotiv samt brott som riktas mot någon inom ramen för hans eller hennes yrkesutövning särskilt ska beaktas inom ramen för den skälighetsbedömning som ska göras vid fastställande av kränkningsersättningens storlek.

Även i kommittémotionerna 2021/22:3781 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 14 och 2021/22:2528 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 40 från den allmänna motionstiden 2021/22 efterfrågas en utvidgad rätt till kränkningsersättning för poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap.

### *Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer*

I kommittémotion 2021/22:4628 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att inrätta en statlig skadeståndsgaranti för brottsoffer som innebär att staten betalar ut skadestånd till brottsoffer. Staten ska därefter kunna återkräva summan av gärningsmannen. Liknande begäranden framställs i kommittémotionerna 2021/22:4627 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 1 och 2021/22:4533 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 1 samt i motion 2021/22:4595 av Ola Johansson och Johan Hedin (båda C) yrkande 1.

Även i motioner från den allmänna motionstiden 2021/22 efterfrågas åtgärder som ska göra det enklare för brottsoffer att få brottsskadeersättning och skadestånd utbetalt. I partimotion 2021/22:4031 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 51 begärs ett tillkännagivande om att se över regelverket för brottsskadeersättningen och i kommittémotion 2021/22:3778 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 begärs att regeringen skyndsamt ska tillsätta en utredning rörande effektivare hantering av ersättning till brottsoffer. I kommittémotion 2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om en statlig skadeståndsgaranti och i kommittémotion 2021/22:455 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 11 begärs att regeringen ska utreda hur utbetalning av brottsskadeersättning kan bli enklare. I kommittémotion 2021/22:4187 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 16 begärs att regeringen snarast ska tillsätta en utredning om automatiskt skadestånd och i kommittémotion 2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 83 begärs reformerade skadeståndsregler så att brottsoffer snabbare ska få ut det skadestånd som utdömts i domstol. I motion 2021/22:197 av Mikael Larsson (C) begärs att regeringen ska utreda och ta fram förslag på hur de som blir dömda till skadestånd ska kunna betala det och att den som är drabbad av brott ska få skadeståndet utbetalt inom en rimlig framtid. I motion 2021/22:429 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) begärs ett tillkännagivande om att se över regelverket för brottsskadeersättningen så att brottsofferperspektivet betonas och att det utreds om den ersättning som fastställs av domstol kan betalas ut genom Brottsoffermyndigheten utan att brottsoffret själv måste agera.

## Tidigare riksdagsbehandling

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2019 (bet. 2018/19:JuU1 s. 46) biföll utskottet ett motionsyrkande om fördubblad kränkningersättning. Utskottet anförde följande.

Brottsofferperspektivet behöver stärkas i svenskt rättsväsende. Den person som har utsatts för ett brott ska alltid kunna räkna med stöd. Den kränkning som brottsoffret lidit efter att ha utsatts för brott bör i skadeståndshänseende värderas högre för att stå i bättre överensstämmelse med de etiska och sociala värderingar som är rådande i dag. Utskottet anser att nivån på kränkningersättningen till brottsoffer bör fördubblas. En sådan förändring skulle på ett tydligare sätt markera att det som brottsoffret utsatts för utgör en överträdelse av dennes rätt till sin person och integritet. Som utgångspunkt är det gärningsmannen som ska betala ersättning för skadestånd på grund av brott. Den ordningen bör bibehållas även med de högre nivåerna. [...] Fördubblad kränkningersättning kräver en lagändring och utskottet föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen att en sådan lagstiftning ska beredas för att kunna överlämnas till riksdagen i, eller i anslutning till, budgetpropositionen för 2020.

Utskottet har tidigare även behandlat motionsyrkanden om en utvidgad rätt till kränkningersättning för poliser. I motionsbetänkandet om polisfrågor våren 2019 anförde utskottet bl.a. att kränkningersättning borde betalas ut i fler fall än vad som då var fallet när polisen var brottsoffer och att en sådan förändring var angelägen och inte kunde tillåtas dra ut på tiden. Regeringen borde därför snarast vidta åtgärder för att modernisera lagstiftningen. Utskottet föreslog att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om en utvidgad rätt till kränkningersättning för poliser. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2018/19:JuU10, rskr. 2018/19:191).

Även hösten 2019, vid behandlingen av propositionen Ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och myndighetsutövning, behandlades motioner om att kränkningersättning skulle kunna betalas ut i fler fall när poliser utsattes för brott. Med hänvisning till det tidigare tillkännagivandet ansåg utskottet att regeringen skyndsamt borde vidta de åtgärder som krävdes för att säkerställa att en sådan förändring kommer till stånd och att riksdagen borde tillkännage detta för regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2019/20:JuU8, rskr. 2019/20:43).

I förra årets motionsbetänkande Våldsbrott och brottsoffer föreslog utskottet ett tillkännagivande om en effektivare hantering av ersättning till brottsoffer. Utskottet anförde följande.

Det är viktigt att ansvaret för ett brott är tydligt. Skadeståndsskyldigheten är en del av den konsekvens som åläggs den som har dömts för brott. Samtidigt vore det naturligtvis allra enklast för det enskilda brottsoffret om han eller hon kunde få ersättning av staten direkt efter brottet eller om brottsskadeersättningen betalades direkt efter att domen hade vunnit laga kraft. Dagens system innebär att brottsoffret ibland själv behöver kontakta den skadeståndsskyldige för att få sin ersättning. Utskottet menar att det inte är en rimlig ordning att brottsoffret själv tvingas ägna både tid och kraft åt att få sin självklara rätt. En ordning där ett ersättningsbelopp som fastställts av domstolen utbetalas direkt av Brottsoffermyndigheten, utan

att brottsoffret själv måste agera gentemot en gärningsman, i samband med att en dom vinner laga kraft bör därför utredas. Det skulle underlätta utbetalningen av den ersättning som ett brottsoffer får rätt till och därmed minska brottsoffrets lidande. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna.

Riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2020/21:JuU27 s. 73 f., rskr. 2020/21:345).

### Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på regeringens förslag om att rätten till kränkningersättning för poliser och personer inom andra yrkesgrupper med särskild beredskap ska utvidgas. Genom införandet av en särskild bestämmelse i skadeståndslagen som anger att det särskilt ska beaktas om ett angrepp riktar sig mot den angripnes privata sfär eller är fysiskt bedömer utskottet att fler fall än i dag bör leda till att kränkningersättning tillerkänns poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap. Utskottet anser därmed att civilutskottet bör tillstyrka regeringens lagförslag i denna del och avstyrka motionerna 2021/22:4595 (C) yrkande 2, 2021/22:4628 (SD) yrkande 2 och 2021/22:4634 (M). Civilutskottet bör även avstyrka motionerna 2021/22:2528 (SD) yrkande 40 och 2021/22:3781 (M) yrkande 14 från den allmänna motionstiden 2021/22.

När det gäller motioner om utbetalning av skadestånd har utskottet tidigare konstaterat att dagens system innebär att brottsoffret ibland själv behöver kontakta den skadeståndsskyldige för att få sin ersättning. Enligt utskottet är det dock inte en rimlig ordning att brottsoffret själv tvingas ägna både tid och kraft åt att få sin självklara rätt. Utskottet har därför funnit att det bör utredas en ordning där ett ersättningsbelopp som fastställts av domstolen utbetalas direkt av Brottsoffermyndigheten, utan att brottsoffret själv måste agera gentemot en gärningsman, i samband med att en dom vinner laga kraft. Detta har riksdagen också tillkännaggett för regeringen. Även om utskottet har förståelse för att det i detta lagstiftningsärende har saknats ett beredningsunderlag för att lämna ett sådant förslag anser utskottet att regeringen snarast bör tillsätta en utredning i enlighet med det tidigare tillkännagivandet i frågan. Justitieutskottet anser därför, från de utgångspunkter som utskottet har att beakta, att civilutskottet bör föreslå riksdagen att göra ett tillkännagivande med detta innehåll. Ett sådant ställningstagande innebär ett tillstyrkande av motionerna 2021/22:4595 (C) yrkande 1, 2021/22:4533 (L) yrkande 1, 2021/22:4627 (KD) yrkande 1 och 2021/22:4628 (SD) yrkande 1 tillsammans med följande motioner från den allmänna motionstiden 2021/22: 2021/22:197 (C), 2021/22:429 (M), 2021/22:455 (V) yrkande 11, 2021/22:2561 (SD) yrkande 12, 2021/22:3579 (C) yrkande 38, 2021/22:3778 (M) yrkande 2, 2021/22:3974 (L) yrkande 83, 2021/22:4031 (M) yrkande 51 och 2021/22:4187 (KD) yrkande 16.

Avslutningsvis har utskottet inget att erinra mot regeringens redovisning av tillkännagivandena.

Stockholm den 5 maj 2022

På justitieutskottets vägnar

*Fredrik Lundh Sammeli*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Tobias Andersson (SD), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD), Anna Wallentheim (S) och Malin Björk (C).

# Avvikande meningar

## 1. Kränkningersättning till poliser m.fl. (M, KD)

Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Ellen Juntti (M) och Ingemar Kihlström (KD) anför:

Det finns enligt oss en betydande risk för att den föreslagna bestämmelsen i praktiken inte kommer att leda till någon ökad möjlighet till kränkningersättning för poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap, vilket också har framhållits från remisshall. Det är mycket olyckligt och vi anser att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag där särbehandlingen av poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap istället görs till ett uttryckligt undantag i skadeståndslagen. Civilutskottet bör därför tillstyrka motionerna 2021/22:3781 (M) yrkande 14 och 2021/22:4634 (M) samt delvis tillstyrka motionerna 2021/22:2528 (SD) yrkande 40 och 2021/22:4628 (SD).

## 2. Kränkningersättning till poliser m.fl. (SD)

Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Tobias Andersson (SD) anför:

Regeringens förslag innebär att poliser och andra yrkesgrupper med särskild beredskap, t.ex. ordningsvakter och sjukvårdspersonal inom psykiatri, även fortsättningsvis ska tåla mer kränkande behandling än andra medborgare och därmed ha sämre förutsättningar för att beviljas kränkningersättning. Polisen är en förvisso en yrkeskår som är utbildad och förberedd för situationer där de kan mötas med våld men de är inte utbildade för att särskilt tåla kränkande behandling. Vi menar att ingen ska behöva utstå våld, hot eller kränkningar i yrkesutövningen. Alla kränkningar ska inberäknas, även verbala angrepp som inte direkt kan hänföras till den angripnes privata sfär. Respekten för poliser måste öka, bl.a. för att fler ska vilja söka sig till yrket. Rätten till kränkningersättning för dessa yrkesgrupper ska därför likställas med övriga medborgares rätt till kränkningersättning. Vi anser därför att civilutskottet bör tillstyrka motionerna 2021/22:2528 (SD) yrkande 40 och 2021/22:4628 (SD) samt delvis tillstyrka motionerna 2021/22:3781 (M) yrkande 14 och 2021/22:4634 (M).

## 3. Utbetalning av skadestånd (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S) och Anna Wallentheim (S) anför:

Även om det vore allra enklast för brottsoffret om han eller hon kunde få ersättning av staten direkt efter brottet eller om brottsskadeersättning betalades

ut direkt efter att domen hade vunnit laga kraft, så har dessa och liknande alternativ flera nackdelar. Bland annat skulle incitamenten för enskilda att teckna försäkringar minska, vilket på sikt skulle kunna leda till att skyddet helt togs bort ur de svenska hemförsäkringarna. Detta är något som framför allt skulle drabba de brottsoffer som inte får sin sak prövad av domstol. En sådan ordning skulle också medföra en betydande kostnadsökning för staten. Vi anser därför att brottsskadeersättning även i fortsättningen bör vara underordnad andra ersättningsformer som står den skadelidande till buds. Vi anser därför att civilutskottet ska avstyrka motionerna 2021/22:197 (C), 2021/22:429 (M), 2021/22:455 (V) yrkande 11, 2021/22:2561 (SD) yrkande 12, 2021/22:3579 (C) yrkande 38, 2021/22:3778 (M) yrkande 2, 2021/22:3974 (L) yrkande 83, 2021/22:4031 (M) yrkande 51, 2021/22:4187 (KD) yrkande 16, 2021/22:4595 (C) yrkande 1, 2021/22:4533 (L) yrkande 1, 2021/22:4627 (KD) yrkande 1 och 2021/22:4628 (SD) yrkande 1.